

8

Mikä selittää presidentin korkeaa kansansuosiota?

Maarika Kujanen

Johdanto: presidentin suosiollinen asema päivänpolitiikan 'turbulenssin' ulkopuolella

Poliittisiin toimijoihin kohdistuvaa julkista mielipidettä voidaan ymmärtää poliittisen vastuun (eng. *responsibility*) ja tilivelvollisuuden (*accountability*) käsitteiden kautta (ks. esim. Hellwig & Samuels 2008; Nannestad & Paldam 1994; Powell & Whitten 1993; Przeworski ym. 1999). Kyse on yksinkertaisesti siitä, missä määrin kansalaiset pitävät poliittisia toimijoita – esimerkiksi maan hallitusta – vastuullisina tai tilivelvollisina poliittisista päätöksistä, ja miten tämä vaikuttaa heidän arvioonsa kyseisten toimijoiden suoriutumisesta tehtävissään. Esimerkiksi vaalitulos kertoo melko suoraan, miten äänestäjät suhtautuvat valtaapitäviin – ketä he palkitsevat ja ketä sanktioivat. Hallitusvastuussa olevat puolueet saattavat esimerkiksi kärsiä asemastaan, kun taas oppositiopuolueet saattavat nostaa kannatustaan hallituksen harjoittaman politiikan seurauksena. Tämä näkyy myös vaalien välillä toteutetuissa puolueiden kannatusmittauksissa. Valta tuo vastuuta ja vastuu altistaa kritiikille.

Vastuukysymyksen näkökulmasta presidentin ja hallituksen välisessä dynamiikassa ja sen heijastumisessa presidentin kannatukseen on samanlaisia piirteitä kuin edellä mainitussa hallitus-oppositio-esimerkissä. Puolipresidentiaalisissa järjestelmissä presidentin asema on usein suosiollisempi suhteessa pääministeriin ja hallitukseen, erityisesti jos presidentillä on heikommat perustuslailliset valtaoikeudet. Tämä mahdollistaa presidentille aseman *päivänpolitiikan* 'turbu-

lenssin' ulkopuolella, jolloin myös julkinen kritiikki epäsuosituista poliittisista päätöksistä kohdistuu ensisijaisesti pääministeriin ja hallitukseen – harvemmin presidenttiin. Heikommilla valtaoikeuksilla varustettu presidentti ei siis ole kansalaisille samalla tavalla tilivelvollinen kuin pääministerin johtama hallitus. Toki presidentti saa mandaattinsa suoraan kansalta, ja todellinen 'tulikoe' onkin mahdollinen uudelleenvalinnan hetki, mikäli istuva presidentti pyrkii jatkokaudelle. Usein kuitenkin presidentinvaaleissa istuvalla presidentillä on etulyöntiasema (eng. *incumbency advantage*), johtuen kokemuksesta presidentin tehtävästä ja aseman tuomasta julkisesta näkyvyydestä (ks. esim. Jalali 2012; Mayhew 2008). Suomessa tämä nähtiin esimerkiksi vuoden 2018 presidentinvaaleissa, joissa istuva presidentti Sauli Niinistö saavutti ylivoimaisen vaalivoiton.¹

Vaalien välillä poliittisiin toimijoihin kohdistuvasta julkisesta mielipiteestä saadaan tietoa esimerkiksi mediassa julkaistavien mielipidemittausten kautta. Sekä Suomessa että muissa Euroopan puolipresidentiaalisissa maissa on havaittu, että presidentti nauttii usein korkeampaa suosiota² verrattuna esimerkiksi pääministeriin ja hallitukseen. Edellä mainitun presidentin valta-aseman ja siihen liittyvän poliittisen vastuun (tai sen puuttumisen) lisäksi presidentin suosioon vaikuttavat poliittisen ympäristön muutokset, kuten talouden suhdannevaihtelut sekä kansainväliset kriisit ja sodat. Lisäksi istuvan presidentin henkilökohtaisilla ominaisuuksilla, puoluetustalla ja omalla toiminnalla on merkitystä, kuten myös presidentti-instituutioon kohdistuvalla yleisellä luottamuksella ja instituutioon liitetyillä mielikuvilla.

Kansainvälisessä vertailussa Suomen presidentti nauttii poikkeuksellisen korkeaa suosiota. Niin korkeaa, etteivät edellä mainitut ulkoiset tekijät tunnu sitä heilauttavan. Mikä presidentin korkeaa suosiota siis selittää? Onko presidentin suosiossa kyse enemmän henkilöstä vai instituutiosta? Miten Sauli Niinistön suosio kehittyi hänen presidenttikautensa aikana, ja miten se vertautuu aiempiin presidentteihin? Entä miksi presidentin suosiosta pitäisi ylipäättään välittää? Tämä luku taustoittaa ja selittää presidentin kansansuosiota sekä Suomen kontekstissa että vertailevasta näkökulmasta. Erityisesti Euroopan puolipresidentiaaliin järjestelmiin painottuvan vertailun lisäksi tarkastelun kohteena ovat Presidentinvaalit 2024 -kyselytutkimusaineistoon nojaten yhtäältä kansalaisten näkemykset Niinistön onnistumisesta tehtävässään ja toisaalta luottamus presidenttiin suhteessa muihin poliittisiin instituutioihin.

¹ Jo ensimmäisen presidenttikautensa aikana korkeaa suosiota nauttinut Niinistö johti ehdokaskannatusmittauksia läpi kampanja-ajan vuoden 2018 presidentinvaaleissa. Toisaalta vaalien jälkeen julkaistu tutkimus osoitti, että Niinistön näkyvyys vaaliuutisoinnissa oli runsaampaa kuin muiden ehdokkaiden (Borg & Koljonen 2020).

² Presidentin suosiolla tarkoitetaan tässä luvussa presidenttiin kohdistuvaa yleistä julkista mielipidettä. Kansalaisten arviot voivat esimerkiksi kohdistua presidenttiin henkilönä, hänen suoriutumiseen tehtävässään tai presidentti-instituutioon yleisemmin (Kujanen 2025). Näin ollen myös presidenttiin kohdistuva luottamus oletettavasti heijastelee presidentin suosiota ja toisin päin. Kansainvälisessä kirjallisuudessa suosiosta käytetään muun muassa termejä "popularity" ja "approval". On myös tarkennettava, että tässä luvussa presidentin suosiolla viitataan istuvan presidentin kansansuosioon kauden aikana tai välittömästi sen jälkeen, ei vaaleja edeltäviin ehdokaskannatusmittauksiin.

Presidentin suosioon vaikuttavat tekijät

Kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa presidentin suosiota on analysoitu pääosin ulkoisten tekijöiden, kuten taloustilanteen, kansainvälisten kriisien ja vaalisyklin³ kautta. Toisaalta myös presidentin puoluetustalla ja perustuslaillisilla valtaoikeuksilla on merkitystä kansalaisten arvioiden kannalta. Aihe on erityisen tutkittu Yhdysvalloissa ja muissa presidenttijohtoisissa järjestelmissä, kuten Latinalaisen Amerikan valtioissa. Tiedämme myös kansalaismielipiteen taustalla vaikuttavista kehityskuluista Ranskassa, mutta valtaoikeuksiltaan heikompien eurooppalaisten presidenttien suosiota on tutkittu vähemmän.⁴

Presidentin suosio on usein korkeimmillaan heti kauden alussa. Tämä tunnetaan termillä ”honeymoon effect” eli ”kuherruskuukausi”. Ilmiötä on selitetty sillä, että juuri tehtävään astuneeseen presidenttiin kohdistuu positiivisia ja optimistisia odotuksia, mikä näkyy presidentin positiivisessa julkisuuskuvassa, ja myös media sekä muut poliittiset toimijat saattavat suhtautua suopeammin tuoreella mandaatilla toimivaan presidenttiin. Presidentin suosio kuitenkin laskee kauden edetessä, mitä puolestaan kutsutaan ”cost of ruling” -ilmiöksi (vapaa suomennos ”hallitsemisen hinta”), viitaten johtamisesta maksettavaan ”hintaan”. Presidentti on näkyvä poliittinen toimija, joka joutuu ajan myötä tekemään päätöksiä, jotka eivät miellytä kaikkia, ja näin ollen osa kannatuksesta murenee kauden edetessä. Toisaalta presidentin kannatus saattaa nousta hieman ennen kauden loppua. (Ks. esim. Hellwig & Singer 2023; Lewis-Beck & Stegmaier 2013; Mueller 1970; Goodhart & Bhansali 1970.)

Myös muiden ulkoisten tekijöiden ja yhteiskunnallisten muutosten on arvioitu vaikuttavan presidentin suosioon. Eräs tunnettu ilmiö on ”rally around the flag effect”, jossa yhteiskuntaa kohtaavien kriisien seurauksena kansa kerääntyy ”lipun ympärille” ja poliittisten johtajien suosio nousee (Mueller 1970; 1973). Tämä selittyy sillä, että presidentti nähdään usein valtionpäänä, erityisesti kansainvälisessä politiikassa ja ulkosuhteissa, ja kriisin tai sodan kohdatessa tukeudutaan juuri presidentin johtajuuteen. Yhdysvalloissa tällaisia presidentin suosioon myönteisesti vaikuttaneita kriisejä ovat olleet muun muassa 9/11-iskut vuonna 2001 ja Irakin sota vuonna 2003 George W. Bushin presidenttikaudella (Ostrom ym. 2018). Samoin esimerkiksi Ukrainan presidentin Volodymyr Zelenskyin suosio nousi selvästi Venäjän täysmittaisen hyökkäyksen seurauksena keväällä 2022 (Kizilova & Norris 2023).

Myös taloustilanteen vaikutusta presidentin suosioon on tutkittu paljon. On havaittu, että tyytymättömyys maan taloudelliseen tilanteeseen heijastuu negatiivisesti julkiseen mielipiteeseen ja sitä kautta presidentin tai hallituksen kannatukseen. Vaikutus ei ole kuitenkaan suoraviivainen, eikä toisaalta taloudessa tapahtuva

³ Vaalisyklillä viitataan tässä yhteydessä presidentinvaalien sykliin ja presidentin toimikauden aikana tapahtuviin luonnollisiin suosion muutoksiin, ei siis eri vaalien keskinäisiin sykleihin ja niiden läheisyyteen, vaikka niilläkin voi olla presidentin suosion kannalta merkitystä.

⁴ Maarika Kujasen väitöskirja *Performance, Person, or Institution? Explaining Presidential Popularity in Semi-Presidential Regimes* (2025) on ensimmäinen vertaileva tutkimus presidentin suosiosta ja sitä selittävästä tekijöistä Euroopan puolipresidentiaalisissa järjestelmissä.

positiivinen kehitys välttämättä nosta presidentin suosiota. (Ks. esim. Berlemann & Enkelmann 2013). Puoluepoliittisten tekijöiden on kuitenkin yleisesti arvioitu heijastuvan taloutta selkeämmin kansalaisten arvioihin presidentistä (Donovan ym. 2023).

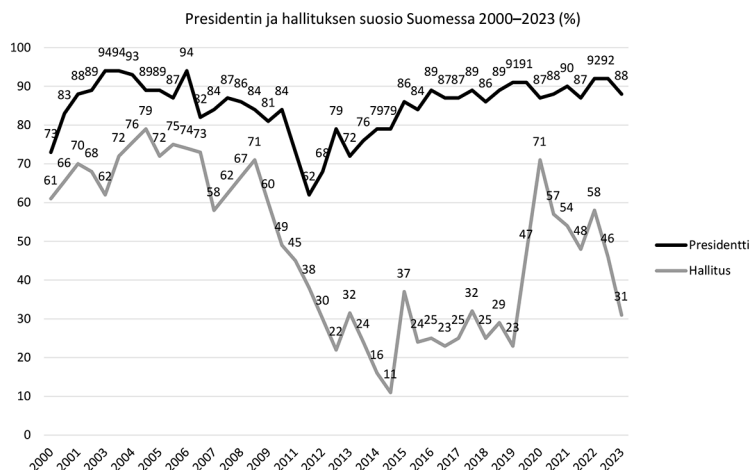
Vertailevasta näkökulmasta edellä mainituilla tekijöillä, erityisesti muuttuvalla taloustilanteella ja vaalisyklillä, näyttäisi olevan kuitenkin heikompi vaikutus niissä maissa, joissa presidentillä on perustuslaillisesti heikommat valtaoikeudet ja siten pienempi rooli poliittisessa päätöksenteossa. Tämä ei näy pelkästään suosion tasossa vaan myös siinä, missä määrin ulkoiset tekijät muokkaavat presidentin suosiota. Kansalaiset eivät siis anna taloudelle yhtä paljon painoarvoa, kun he arvioivat presidentin suoriutumista tehtävissään, vaan talouden suhdannevaihtelu vaikuttaa odotetusti enemmän hallitukseen ja pääministeriin kohdistuvaan mielipiteeseen. Samoin ajan vaikutus valtaoikeuksiltaan heikompien presidenttien suosiossa ei vaikuta olevan yhtä ”ankara”, eikä suosio vaikuta systemaattisesti laskevan kauden loppua kohden. (Kujanen 2024a; ks. myös Carlin & Singh 2015, Elgie 2018.) Päinvastoin tyytyväisyys presidenttiin saattaa jopa kasvaa ajan myötä, kuten esimerkiksi Suomen presidenttien suosioluvut osoittavat.

Samalla vertaileva tutkimus osoittaa, että presidentin valta-asemaan kytkeytyvä suosiollinen asema ei suojaa presidenttiä loputtomasti, ja myös presidentin ja hallituksen dynamiikalla on merkitystä julkisen mielipiteen kannalta. Tämä korostuu erityisesti puolipresidentiaalisissa järjestelmissä, joissa esimerkiksi pääministerin ja hallituksen vaihtuessa aiemmin presidentille suotuista tilanne saattaa muuttua epäsuotuisaksi, ja päinvastoin. Presidentin suosioon vaikuttavat esimerkiksi presidentin ja pääministerin väliset konfliktit, joissa presidentti on usein aktiivisempi osapuoli, enemmistöhallituksen vaihtuminen vähemmistöhallitukseksi ja erityisesti se, edustavatko presidentti ja pääministeri poliittisesti eri leirejä – tilanne, jossa presidentti ja pääministeri edustavat eri puolueita ja presidentin puolue ei ole hallituksessa (eng. *cohabitation*). (Ks. esim. Aguiar-Conraria ym. 2023; Elgie & McMenamim 2011; Elgie 2018; Hellwig & Samuels 2008; Kujanen 2024b; Samuels & Hellwig 2010; Turgeon & Bélanger 2017.)

Presidentin suosio Suomessa 2000–2024

Sauli Niinistön suosio oli varsin korkeaa läpi hänen presidenttikautensa. Mielipidemittauksia tarkastelemalla käy kuitenkin ilmi, etteivät Niinistön suosioluvut olleet systemaattisesti korkeampia kuin hänen edeltäjänsä Tarja Halosen. Helsingin Sanomat on julkaissut säännöllisesti, noin puolen vuoden syklillä mittauksia presidentin ja hallituksen suosiosta. Näissä mielipidemittauksissa suomalaisilta on kysytty, millaisen arvosanan he antaisivat presidentille tai hallitukselle onnistumisesta tehtävässään. Vastausvaihtoehdot ovat olleet ”erittäin hyvä”, ”melko hyvä”, ”ei hyvä eikä huono”, ”melko huono”, ”erittäin huono” ja ”en osaa sanoa”. Kuviossa 8.1 näistä

vastausvaihtoehdoista ”erittäin hyvä” ja ”melko hyvä” on yhdistetty kuvaamaan positiivista arviota presidentistä ja hallituksesta.⁵

Kuvio 8.1 Presidentin ja hallituksen suosio Suomessa 2000–2023 (%).

Lähde: HS-gallup / Helsingin Sanomat (hs.fi).⁶

Ensimmäisessä Halosen toimintaan presidenttinä kohdistuvassa mittauksessa kesäkuussa 2000 73 prosenttia kansalaisista oli tyytyväisiä Haloseen (HS 18.10.2000). Halosen suhteellisen korkean suosioon heti kauden alussa saattoi vaikuttaa Martti Ahtisaarta kohtaan kasvanut tyytymättömyys hänen presidenttikautensa loppua kohden⁷ ja toisaalta se historiallinen tilanne, että Suomessa oli ensimmäistä kertaa naispresidentti. Toki alkukautta seuranneet kannatusluvut osoittivat, että enemmistö suomalaisista hyväksyi Halosen presidenttinä, ja tämä näkemys säilyi läpi Halosen molempien kausien: kannatus nousi ensimmäisestä mittauksesta nopeasti 80 prosenttiin ja vaihteli kauden loppuun asti noin 80 ja 90 prosentin välillä. Halonen saavutti suosiohuippunsa 94 prosenttia ensimmäisen kauden puolessa välissä kesäkuussa 2003 (HS 28.6.2003). Nousu oli viisi prosenttiyksikköä edelliseen mittaukseen. Tämä ajoittui kevään 2003 eduskuntavaalien jälkimaininkeihin. Anneli Jäätteenmäki oli aloittanut keskustavetoisen hallituksen pääministerinä, ajautuen hyvin pian niin kutsutun Irak-vuotoa koskevan kohun keskelle. Halosen suosio nousi samalle tasolle myös kesäkuussa 2006 uudelleenvalinnan jälkeen, eli vaaleilla saattoi olla positiivinen vaikutus hänen suosionsa.

⁵ Kuviossa on Halosen loppukauden osalta, erityisesti vuosilta 2010–2011 puuttuvia havaintoja. Kaikki mittaukset eivät myöskään ole täysin vertailukelpoisia, sillä ennen 2010-luvun alkua vastausvaihtoehdoista puuttui kokonaan neutraali vaihtoehto ”ei hyvä eikä huono” (HS 3.7.2016)

⁶ Tiedot on koottu Helsingin Sanomien (HS) julkaisemista *HS-gallupeista* yksittäisistä uutisartikkeleista. Kyselyt on tuottanut HS:n toimeksiannosta Verian (ent. Suomen Gallup, TNS Gallup ja Kantar TNS).

⁷ Ahtisaaren suosio laski hänen kautensa loppua kohden, viimeistään kun spekulatiot lähestyvistä vaaleista alkoivat, eikä tuki Ahtisaaren jatkokaudelle ollut kovin laajaa (Hallberg ym. 2009, 340; Suhonen 2006, 115).

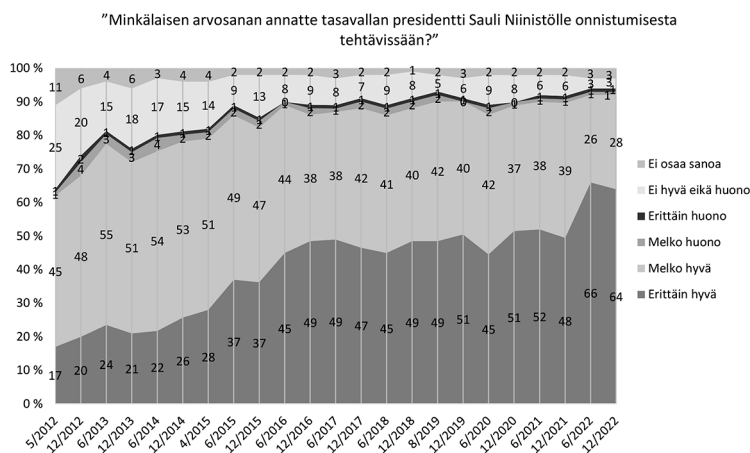
Tyytyväisyys Niinistöön oli ensimmäisessä mielipidemittauksessa toukokuussa 2012 62 prosenttia. Niinistön suosio kasvoi melko tasaisesti läpi hänen presidenttikautensa, saavuttaen huipun 92 prosenttia kesäkuussa 2022 (tosin 90 prosenttia ylityi jo elokuussa 2019). (HS 7.7.2022.) Niinistön suosiohuippu ajoittui Venäjän Ukrainaan kohdistaman täysmittaisen hyökkäyssodan ensimmäisiin kuukausiin. Myös Niinistön kohdalla nousu edelliseen mittaukseen oli viisi prosenttiyksikköä.

Presidentteihin verrattuna hallitusten suosio on vaihdellut huomattavasti enemmän, niin hallituskausien välillä kuin niiden aikanakin (HS 3.7.2024). Matti Vanhasen ensimmäinen hallitus (06/2003–04/2007) sai parhaan yksittäisen arvosanan (79 prosenttia tyytyväisiä joulukuussa 2004) ja Alexander Stubbin hallitus (06/2014–05/2015) huonoimman yksittäisen arvosanan (11 prosenttia tyytyväisiä huhtikuussa 2015).⁸ Aikavälillä 2000–2023 tyytyväisyys hallituksen suoriutumiseen oli keskimäärin 49 prosenttia, jälleen pienet mittauserot huomioiden. Presidenttiin verrattuna tyytyväisyys hallitukseen on siis ollut selvästi matalampaa sekä reagoinut herkemmin poliittisen ympäristön muutoksiin.

Huomionarvoista on kuitenkin se, että erittäin tyytyväisten osuus kasvoi läpi Niinistön kauden, samalla kun tyytymättömien osuus oli vain muutamia prosentteja (ks. Kuvio 8.2) (HS 7.7.2022; HS 27.12.2022). Esimerkiksi ensimmäisissä mittauksissa erittäin tyytyväisiä oli vielä noin 20 prosenttia, kun taas viimeisissä mittauksissa jopa yli 60 prosenttia. Tyytymättömien osuus oli korkeimmillaan 6 ja matalimmillaan 1 prosenttia. Siirtymää tapahtui siis melko tyytyväisistä erittäin tyytyväisiin, ja erityisesti Niinistön ensimmäisen kauden aikana neutraalin arvosanan antaneista (ei hyvä eikä huono) melko tai erittäin tyytyväisiin. Viimeisessä mittauksessa joulukuussa 2023 88 prosenttia oli edelleen tyytyväisiä Niinistöön (HS 31.12.2023).

Halosen kauden aikana ei raportoitu tarkkoja vastausjakaumia yhtä systemaattisesti kuin Niinistön osalta. Yksittäisistä media-artikkeleista käy kuitenkin ilmi, että esimerkiksi kesäkuussa 2003, kun Halosen suosio oli korkeimmillaan, 51 prosenttia vastaajista oli erittäin tyytyväisiä, kun vielä edellisessä mittauksessa joulukuussa 2002 vastaava prosenttiluku oli 37 (HS 28.6.2003). Halosen suosiolukujen keskiarvo oli HS-gallupeissa koko kauden aikana 86,7 ja Niinistön 84,0. Pienistä mittauseroista huolimatta voi siis sanoa, että keskimäärin 85 prosenttia suomalaisista on ollut tyytyväisiä kahteen edelliseen presidenttiin vuosina 2000–2023. Presidentin tehtävissä juuri aloittaneen Stubbin suosio oli ensimmäisessä kesäkuun 2024 kannatusmittauksessa 66 prosenttia (HS 3.7.2024).

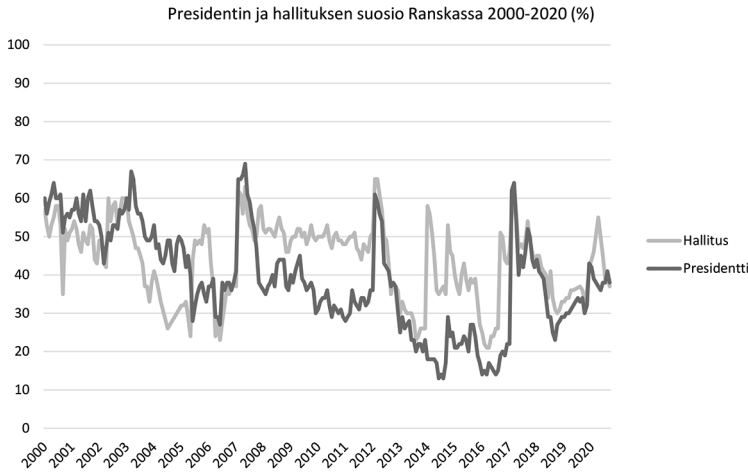
⁸ Myös Vanhasen toinen hallitus (04/2007–06/2010), Paavo Lipposen toinen hallitus (04/1999–04/2003) ja Sanna Marinin hallitus (12/2019–06/2023) saivat varsin hyviä arvosanoja, kun taas erityisesti Jyrki Kataisen (06/2011–06/2014) ja Juha Sipilän (05/2015–06/2019) hallitukset herättivät kannatusmittausten perusteella eniten tyytymättömyyttä.

Kuvio 8.2 Sauli Niinistön suosio 2012–2022 (%).

Lähde: HS-gallup / Helsingin Sanomat (hs.fi).

Verrattuna muihin Euroopan puolipresidentiaalsiin järjestelmiin, Suomen presidenttien suosioluvut ovat omassa luokassaan (Kujanen 2024a). Toki mittauksista vaihtelee ja vaikuttaa siten väistämättä tuloksiin, mutta yleiskuva on sama: muiden eurooppalaisten valtioiden presidenttien suosioluvut ovat usein matalammalla tasolla, ja niissä on kauden aikana enemmän vaihtelua. Hyvä esimerkki lähes päivittäin suosioiden kehityksestä Suomeen verrattuna löytyy Ranskasta, jossa presidentin suosio on ollut lähes poikkeuksetta heikompaa kuin hallituksen suosio. Ranskan presidentin vahva valta-asema maan politiikassa vaikuttaa tähän: presidentin katsotaan olevan poliittisesti vastuussa ulkopolitiikan lisäksi myös sisäpolitiikasta, mikä näkyy hänen epäsuosiossaan suhteessa hallitukseen. Kiinnostavasti Ranskassa kansalaismielipide noudattaa lähes samaa kaavaa presidentistä riippumatta: kansalaiset ovat vielä alkukauden aikana optimistisia ja arvioivat presidenttiä positiivisemmin, mikä näkyy selvänä piikkinä ensimmäisissä suosiomittauksissa (ks. Nicolas Sarkozyn valinta 2007, François Hollande 2012 ja Emmanuel Macron 2017), mutta ajan myötä presidentin suosio laskee, erityisen jyrkästi ensimmäistä mittauksista. Aiemmin tässä luvussa esitellyt ilmiöt ”kuharuskuukausi” ja ”hallitsemisen hinta” toteutuvat siis kiinnostavasti Ranskan presidentin suosioluissa (ks. kuvio 8.3). Toisaalta presidentin ja hallituksen suosioluvut ”seuraavat toisiaan” mihin vaikuttanee se, että koko tarkastellulla ajanjaksolla presidentin puolue on ollut hallituksessa ja siten myös hallituksen työ on henkilöitynyt presidenttiin. (Ks. Ranskan presidentin suosiosta esim. Lafay 1985; Conley 2006; Turgeon ym. 2015; Turgeon & Bélanger 2017; Grossman & Guinaudeau 2023.)

Kuvio 8.3 Presidentin ja hallituksen suosio Ranskassa, 2000–2020.

Lähde: IFOP (Institut français d'opinion publique) (Carlin ym. 2019).

Instituutio vai henkilö?

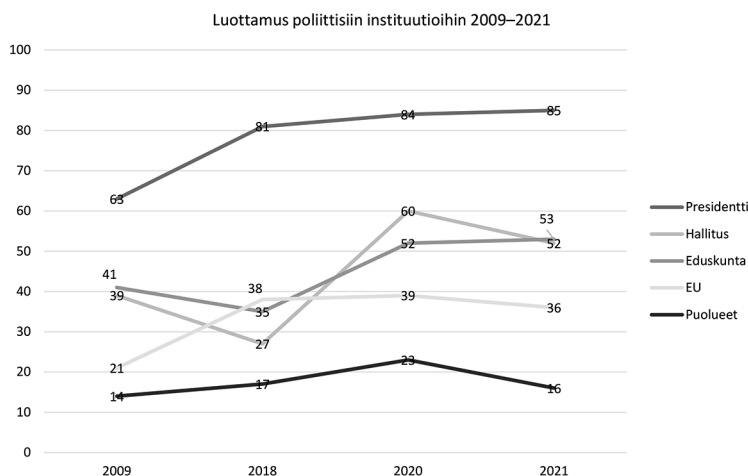
Vertailukelpoisen aikasarja-aineiston puutteessa – yksittäisiä kyselytutkimuksia lukuun ottamatta⁹ – Suomen presidentin suosion tasoa ei ole mahdollista tarkastella systemaattisesti pidemmällä ajanjaksolla. Yleisesti Suomen presidentti-instituutiota käsittelevässä kirjallisuudessa on kuitenkin korostettu presidentin nauttineen laajaa arvostusta, joskin erinäiset tilannekohtaiset tekijät ovat saattaneet horjuttaa presidentin henkilökohtaista suosiota. Kirjallisuudessa esimerkiksi mainitaan, että ”Suomen presidentit ovat parhaimmillaan olleet kunnioitettuja, mutta eivät rakastettuja” (Nousiainen 1985, 226) ja että ”suomalaiset ovat olleet yleensä varsin tyytyväisiä presidentteihinsä ja ymmärtäneet heidän tapaansa johtaa valtakuntaa” (Tiihonen 2013, 14).

Toisaalta presidentin ja kansalaisten suhdetta on hahmotettu myös yleisesti presidentti-instituution historian näkökulmasta. Vuoden 1919 hallitusmuodossa presidentille määriteltiin vahvat valtaoikeudet. Toinen vaihtoehto olisi ollut keskittää enemmän valtaa eduskunnalle, mutta presidentille haluttiin taata ylin toimeenpanovalta, joka toisi vakautta suhteessa muihin poliittisiin instituutioihin. Presidentin roolia värittivätkin vielä tuolloin monarkistiset piirteet, ja erään narratiivin mukaan tämä heijastuu myös kansalaismielipiteeseen, kuten esimerkiksi Tiihonen (2013,

⁹ Esimerkiksi vuoden 1982 vaalien jälkeen toteutetussa kyselytutkimuksessa valtaosa suomalaisista oli tyytyväisiä Mauno Koiviston toimintaan presidenttinä: 39 prosenttia erittäin tyytyväisiä ja 54 prosenttia melko tyytyväisiä (Sänkiäho 1983, 354). Vaaleja edelsi Koiviston laaja kansansuosio pääministerinä, ohittaen presidentti Urho Kekkosen 1970-luvun puolivälin mielipidemittauksissa (Suhonen 2006). Koiviston suosio jatkui läpi hänen presidenttikautensa. Koiviston seuraaja Ahtisaari oli ensimmäisissä mielipidemittauksissa melko suosittu: yhteensä 78 prosenttia vastanneista antoi hyvän arvosanan, joskin Ahtisaaren kannatus oli jo vuoden 2000 lopulla 67 prosenttia (mittaustapa ei tiedossa) (HS 18.10.2000).

13–14) kuvaa: ”Suomen kansa on kautta historian kunnioittanut hallitsijaa. Kuninkaaseen on vedottu ja vaadittu oikeutta röyhkeitä virkamiehiä ja korruptoituneita hallitusherroja vastaan. On sanottu, että jos hallitsija tietäisi, miten kansaa kohdellaan, hän korjaisi tilanteen ja erottaisi huonot käskyläisensä. Ajattelumalli ei ole tyystin kuollut 2000-luvulle tultaessa.”

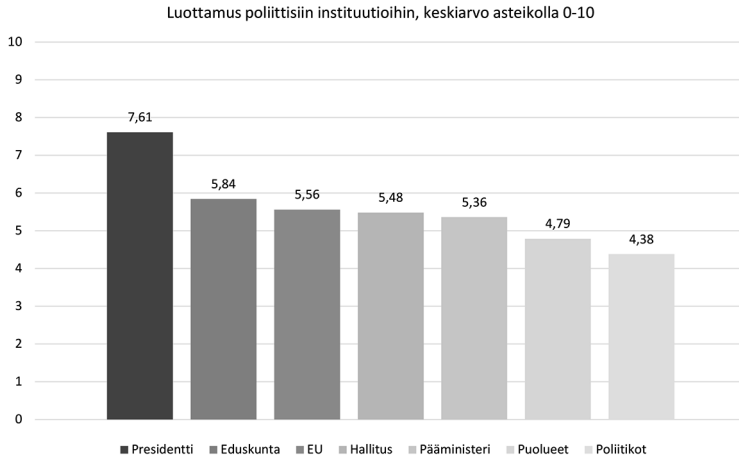
Presidentti onkin jollain tapaa aina nostettu hallitus- ja puoluepolitiikan yläpuolelle, mihin liittyy myös luvussa 7 esitetty ajatus presidentistä ”valtionpäänä”, joka ajaa koko kansan yhteistä etua. Presidentti luopuu tehtävään astuessaan myös symbolisesti puoluekirjastaan, mikä viestii eräänlaista poliittista neutraaliutta. Nämä piirteet ovat todennäköisesti myötävaikuttaneet kulloisenkin presidentin kansansuosiota ja heijastuneet presidentti-instituutioon kohdistuvaan korkeampaan luottamukseen suhteessa muihin poliittisiin instituutioihin. Esimerkiksi Elinkeinoelämän valtuuskunnan (EVA) toteuttamista Arvo- ja asennetutkimuksista käy ilmi, että presidenttiin luotetaan toistuvasti enemmän kuin esimerkiksi eduskuntaan, hallitukseen tai puolueisiin. Viimeisten reilun kymmenen vuoden aikana luottamus presidenttiin on vain kasvanut: vuonna 2009 18 prosenttia vastaajista koki hyvin suurta ja 45 prosenttia melko suurta luottamusta, kun vuonna 2021 vastaavat lukemat olivat 47 ja 38 (ks. kuvio 8.4) (Metelinen 2021). Ensimmäinen mittaus ajoittui siis Halosen kauden puoliväliin ja toinen Niinistön kauden puoliväliin. Presidentin kohdalla koronapandemian vaikutus ei ollut kovin suuri luottamuksen ollessa jo valmiiksi melko korkealla, mutta luottamus hallitukseen, eduskuntaan ja puolueisiin nousi selvästi vuodesta 2018 vuoteen 2020.

Kuvio 8.4 Luottamus poliittisiin instituutioihin 2009–2021 EVA:n Arvo- ja asennetutkimuksissa. Lähde: Metelinen (2021).

Luottamusta presidenttiin ja muihin poliittisiin instituutioihin ja toimijoihin kysyttiin myös Presidentinvaalit 2024 -kyselytutkimuksessa (ks. kuvio 8.5). Vertailu osoittaa, että presidentti nauttii muihin poliittisiin instituutioihin ja toimijoihin verrattuna selvästi korkeampaa luottamusta. Luottamus esimerkiksi poliittisiin

puolueisiin ja yksittäisiin poliittikkoihin on alle keskitason (5). Yllättäen luottamus Euroopan unioniin (EU) on korkeampaa kuin Suomen hallitukseen ja pääministeriin, mikä voi viestiä myös tämän hetken polarisoituneesta sisäpoliittisesta tilanteesta. Yleisesti tulokset ovat kuitenkin hyvin linjassa EVA:n vertailun kanssa (ks. kuvio 8.4).

Kuvio 8.5 Luottamus poliittisiin instituutioihin 2024, keskiarvo asteikolla 0–10.

Lähde: Presidentinvaalit 2024 -kyselytutkimusaineisto (Kujanen & Raunio 2025).

Presidenttiin kohdistuva korkeampi luottamus suhteessa muihin poliittisiin toimijoihin ei kuitenkaan rajoitu pelkästään Suomen kontekstiin, vaan ilmiö tunnetaan myös muissa Euroopan puolipresidentiaalisissa ja parlamentaarisisissa järjestelmissä, kuten Bulgariassa, Puolassa, Romaniassa, Slovakiassa, Sloveniassa, Tšekissä, Virossa, Latviassa ja Liettuassa (ks. esim. Duvold & Sedelius 2022; Kujanen 2024c; Mishler & Rose 1997; Tavits 2009). Näissäkin maissa poliittisista toimijoista erityisesti puolueisiin ja poliittikkoihin luotetaan vähiten. Sen sijaan niin kutsutut ”järjestysinstituutiot”, kuten poliisi, armeija ja oikeuslaitos nauttivat useissa maissa korkeampaa luottamusta kuin presidentti – myös Suomessa luottamus poliisiin ja puolustusvoimiin kilpailee kärkisijoista presidentin kanssa (Metelinen 2021).

Toisaalta luottamus presidenttiin korreloi melko vahvasti muun poliittisen luottamuksen kanssa, ja presidenttiin ja pääministeriin kohdistuvan luottamuksen taustalla vaikuttavat pitkälti samat poliittiset asenteet, kuten puoluevalinta sekä tyytyväisyys hallituksen työhön ja demokratian toimivuuteen, samalla kun sosiodemografisilla tekijöillä, kuten iällä, sukupuolella tai koulutustasolla, ei ole juurikaan merkitystä. Erityisesti puoluepoliittisten asenteiden heijastuminen presidenttiin kohdistuvaan luottamukseen haastaa käsitystä siitä, että presidentti olisi kansalaisten silmissä täysin puoluepolitiikan ’yläpuolella’ tai siitä irtaantunut koko kansan etua ajava neutraali toimija. (Kujanen 2024c.)

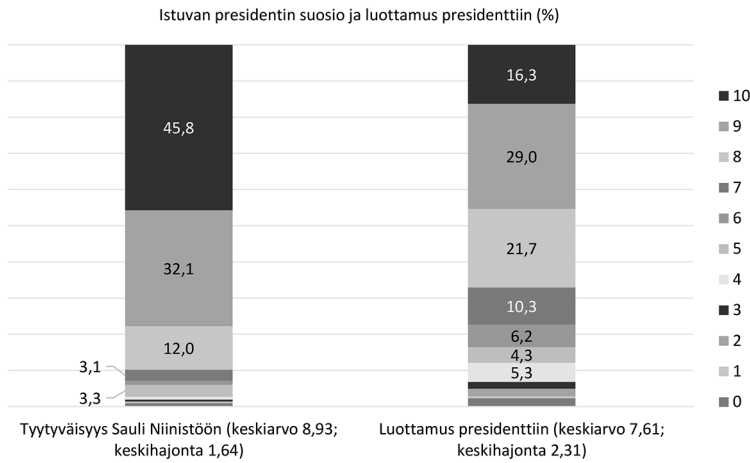
Onko presidentin suosiossa kyse siis *henkilöstä* vai *instituutiosta*? Asiaa voi hahmottaa *diffuusin* eli yleisen (eng. *diffuse*) ja *spesifin* eli erityisen (eng. *specific*) poliit-

tisen tuen kautta. Näistä diffuusi tuki kohdistuu poliittisiin instituutioihin ja siihen, mitä ne edustavat. Diffuusi tuki on tärkeää poliittisen järjestelmän toimivuuden kannalta, ja ideaalitalanteessa se säilyy, vaikka yksittäiset vaaleilla valitut henkilöt vaihtuvat. Spesifi tuki taas kohdistuu poliittisiin toimijoihin ja siihen, millaisena heidän toimintansa nähdään. Siinä missä diffuusi tuki on luonteeltaan pysyvää, spesifi tuki vaihtelee enemmän ja on selkeämmin sidoksissa poliitikkojen toimintaan. Näitä kahta tuen muotoa ei aina ole kuitenkaan helppo erottaa, sillä ne vaikuttavat toisiinsa – yksittäisiin poliittisiin toimijoihin kohdistuva tuki voi heijastua koko instituutioon ja poliittiseen järjestelmään, ja vastaavasti institutionaalinen luottamus voi muokata suhtautumista yksittäisiin poliitikkoihin. (Easton 1965; 1975; Norris 1999; 2011.) Myös presidentin kohdalla kyse on todennäköisesti molemmista – sekä spesifistä että diffuusista tuesta – ja henkilöä ja instituutiota voi olla vaikea erottaa. Toisin sanoen tehtävän henkilökeskeisestä luonteesta huolimatta presidenttiin kohdistuvan mielipiteen taustalla vaikuttavat myös yleinen luottamus presidentti-instituutioon ja siihen liitetyt mielikuvat. Tämä ei tarkoita, etteikö presidentin omalla toiminnalla olisi merkitystä, vaan että presidenttiin kohdistuva julkinen tuki ei aina tarkoita presidentin toiminnan seuraamista tai täyttä hyväksymistä.

Presidentinvaalit 2024 -kyselytutkimusaineistossa tiedusteltiin sekä luottamusta presidenttiin (ks. ylempänä vertailu muihin poliittisiin instituutioihin) että mielipidettä Sauli Niinistön onnistumisesta tehtävässään.¹⁰ Vastaajia pyydettiin arvioimaan molempia asteikolla 0–10. Näistä ensimmäinen viittaa enemmän instituutioon ja jälkimmäinen suoraan istuvaan (tässä tapauksessa jo väistyneeseen) presidenttiin. Vastausjakaumat ja niiden korrelaatio on esitetty kuviossa 8.6. Vertailu osoittaa, että tyytyväisyys Niinistöön oli selvästi suurempaa tai varmempaa kuin yleisesti presidenttiin kohdistuva luottamus. Melkein puolet vastaajista, jopa 45,8 prosenttia, antoi Niinistölle arvosanaksi 10, kun samalla 16,3 prosenttia arvioi luottavansa presidenttiin täysin. Vaikka molemmat saavat varsin positiiviset arviot (keskiarvot 8,9 ja 7,6) ja vastaukset painottuvat skaalan yläpäähän, vastaajajoukko hajoaa luottamuskysymyksen osalta selkeämmin. Vertailu siis osoittaa, että Niinistö sai vastaajilta varauksettomamman tuen verrattuna instituutioon yleisesti. Tätä päätelmää tukee erityisesti se, että lähes kaikki, jotka luottivat presidentti-instituutioon, antoivat positiivisen arvostuksen myös Niinistölle, mutta kaikki Niinistöön tyytyväiset eivät luottaneet presidenttiin yleisesti.¹¹

¹⁰ Tarkat kysymykset: Missä määrin luotat tai et luota seuraaviin tahoihin? Arvioi kutakin tahoa asteikolla 0–10, jossa 0 tarkoittaa ”en luota ollenkaan” ja 10 ”luotan täysin”. [Tasavallan presidentti]; Kuinka hyvin väistynyt tasavallan presidentti Sauli Niinistö on mielestäsi onnistunut tehtävässään asteikolla 0–10, jossa 0 tarkoittaa ”erittäin huonosti” ja 10 tarkoittaa ”erittäin hyvin”?

¹¹ Yhteensä 78,8 prosenttia vastaajista sekä luotti presidenttiin yleisesti että katsoi Niinistön onnistuneen hyvin tehtävässään, kun mukaan on laskettu arvot 6–10 asteikolla 0–10. Niiden osuus, jotka luottivat presidenttiin (arvot 6–10), mutta eivät katsoe Niinistön onnistuneen tehtävässään (arvot 0–4), oli häviävän pieni – alle yhden prosentin koko aineistossa – kun taas niiden osuus, jotka katsoivat Niinistön onnistuneen tehtävässään (arvot 6–10), mutta eivät luottaneet presidenttiin (arvot 0–4), oli 6,5 prosenttia. Neutraaleja arvioita (arvo 5) ei ole erojen selventämiseksi laskettu mukaan näihin vertailuihin.

Kuvio 8.6 Sauli Niinistön henkilökohtainen suosio ja yleinen luottamus presidenttiin asteikolla 0–10 (%).

Pearsonin korrelaatiokerroin: 0.568; p-arvo <.001. Alle 3 % osuuksia ei ole osoitettu kuviossa.

Lähde: Presidentinvaalit 2024 -kyselytutkimusaineisto (Kujanen & Raunio 2025).

Vielä tämän vertailun perusteella ei voi tehdä pitkälle meneviä tulkintoja siitä, arvioivatko kansalaiset presidenttiä henkilönä vai instituutiona. On esimerkiksi mahdollista, että suoraan presidentin toimintaan liittyvän kysymyksen kautta presidentin tehtävä on helpommin hahmotettavissa kuin abstraktimman luottamus-kysymyksen kautta. Tämä taas liittyy laajempaan keskusteluun kyselytutkimusten heikkouksista ja vahvuuksista osana yhteiskuntatieteellistä tutkimusta. Toisaalta emme voi tietää, perustuivatko vastaajien arviot Niinistön onnistumisesta tehtäväs-ään presidentin varsinaiseen toimintaan vai muihin seikkoihin, kuten president-tiin henkilönä tai yleisemmin mielikuviin presidentti-instituutiosta. Vastausjakau-mia voi kuitenkin tarkastella muihin muuttujiin kuten presidentin valta-asemaa koskeviin näkemyksiin peilaten.

On esimerkiksi mahdollista, että presidenttiin kohdistuvaan lähes yltiöpositiivi-seen suhtautumiseen vaikuttavat lähinnä mielikuvat presidentistä – mahdollises-ti muista poliittisista toimijoista positiivisessa valossa erottautuvana instituutiona – kuin todelliset arviot presidentin valtaoikeuksista tai niiden käytöstä. Kysymys siis kuuluu, vaikuttavatko kansalaismielipiteen taustalla harkitummat näkemyk-set vai onko kyse ”sokeasta luottamuksesta”? Edellä käsitellyn poliittisen järjestel-män tuen kontekstissa Pippa Norris (2011, 21) tiivistä asian kaksi puolta näin (vapaa suomennos): ”Kansalaiset voivat hyväksyä valtion, sen virastot ja toimijat, ja niiden auktoriteetin, perustuen syvään sokeaan luottamukseen ja vahvaan isänmaallisuud-en/patriotismin tunteeseen (’minun maani, oikein tai väärin’). Tai tuki voi riippua järjestelmän toimintaan kohdistuvista rationaalisista arvioista.” Mikäli president-ti nähdään valtionpäänä, joka edustaa koko kansaa ja ajaa valtion etua, voi presi-

denttiin kohdistuva kansalaismielipide heijastella juuri tämän tyyppistä ”sokeaa luottamusta”. Tästä näkökulmasta esimerkiksi heikompi tietämystaso presidentin tehtävistä voi korreloida presidenttiin kohdistuvan tuen kanssa, jos ajatellaan, että poliittinen tietämys on yhteydessä vastaajien harkitumpiin näkemyksiin.

Seuraavaksi siis vertaillaan presidenttiin myönteisesti ja kielteisesti suhtautuvien keskiarvoja suhteessa presidentin muodollisia valtaoikeuksia koskevaan tietämykseen. Kuten luvun 7 analyysi osoitti, suomalaisten tietämystaso presidentin valtaoikeuksista on varsin hyvä, eikä tietämystaso vääristänyt näkemyksiä presidentin vallan kasvattamisesta. Samoin luvussa 7 havaittiin, että tyytyväisyys istuvaan (tässä yhteydessä juuri väistyneeseen) presidenttiin lisäsi todennäköisyyttä kannattaa muodollisesti vahvaa ja epämuodollisesti aktiivista presidenttiä, henkilöityen siis Sauli Niinistöön (ks. sivut 190–191). Myös tämän luvun havainnot tukevat näitä tuloksia (ks. taulukko 8.1). Keskiarvovertailusta käy ilmi, että Niinistön onnistumista tehtävässään positiivisesti arvioineiden keskimääräinen tietämystaso presidentin valtaoikeuksista on 5,84 asteikolla 0 (heikko tietämys) – 8 (vahva tietämys) ja Niinistöä neutraalisti tai negatiivisesti arvioineiden tietämystaso 4,84. Myös niiden vastaajien osalta, jotka luottivat presidenttiin tietämyksen taso presidentin valtaoikeuksista oli keskimäärin korkeampi (5,93) kuin niiden, jotka olivat neutraaleja tai eivät luottaneet presidenttiin (4,78).

Taulukko 8.1 Kansalaisten tiedot presidentin valtaoikeuksista ja tyytyväisyys/luottamus presidenttiin, varianssianalyysi.

	Tiedot presidentin valtaoikeuksista asteikolla 0–8, keskiarvo (keskihajonta)	n
Tyytyväinen Niinistöön (arvot 6–10/10)	5,84 (1,73)	1362
Tyytymätön Niinistöön/neutraali (arvot 0–5/10)	4,84 (2,34)	159
F-testi	43,930	
p-arvo	p<0.001	
eta ²	0.168	
Luottaa presidenttiin (arvot 6–10/10)	5,93 (1,63)	1264
Ei luota/neutraali (arvot 0–5/10)	4,78 (2,36)	257
F-testi	89,872	
p-arvo	p<0.001	
eta ²	0.236	
Kaikki	5,73 (1,83)	1521

Lähde: Presidentinvaalit 2024 -kyselytutkimusaineisto (Kujanen & Raunio 2025).

Lisäksi Niinistöön täysin tyytyväisten osalta (arvo 10 asteikolla 0–10, n=663) tietämystaso oli keskimäärin 5,72 ja presidenttiin täysin luottavien osalta (n=247) 6,14, eli keskimäärin hyvällä tasolla, luottamuksen osalta jopa hieman keskimääräistä korkeampi. Näitä lukuja ei ole raportoitu edellisessä taulukossa, mutta ne osoittavat, ettei presidenttiin äärimmäisen myönteisesti suhtautuvienkaan osalta ole niin sanotusti ”harhaa” tietämyksen osalta. Tulosten valossa vaikuttaa siis siltä, että presidenttiin kohdistuvassa yleisessä luottamuksessa tai presidentin henkilökohtaisessa suosiossa ei ole ainakaan presidentin toimenkuvaa koskevan tietämyksen osalta

kyse ”sokeasta luottamuksesta” – niiden vastaajien, jotka suhtautuivat molempiin myönteisemmin, tietämystaso oli jopa hieman korkeampi, kuin varauksellisemmin suhtautuvien tietämystaso.

Toisaalta presidenttiin kohdistuva yleinen luottamus ja presidentin henkilökohmainen suosio voivat heijastella yleisempää suhtautumista presidentin valta-asemaan. Tässä valossa on todennäköisempää, että valtaoikeuksiin tyytyväiset tai presidentille lisää valtaa toivovat myös suhtautuvat presidenttiin myönteisemmin. Presidentin vallan heikentämistä kannattavien voidaan puolestaan olettaa suhtautuvan presidenttiin varauksellisemmin. Taulukon 8.2 keskiarvovertailu tukee tätä päätelmää. Keskiarvovertailusta käy ilmi, että Niinistölle annettu arvosana oli yli 9 ja presidenttiin kohdistuva luottamus noin 8 niiden vastaajien kohdalla, jotka olivat presidentin valtaan tyytyväisiä tai halusivat kasvattaa presidentin valtaa. Sen sijaan vallan vähentämisen puolesta olevien vastaajien kohdalla sekä Niinistölle annettu arvosana että luottamus presidenttiin oli keskimäärin noin 5 (huom. merkittävästi eroavat havaintomäärät).

Taulukko 8.2 Näkemykset presidentin vallan määrästä ja tyytyväisyys/luottamus presidenttiin, varianssianalyysi.

Näkemyks presidentin vallan määrästä	Arvio Sauli Niinistöstä asteikolla 0–10, keskiarvo (keskihajonta)	n	Luottamus presidenttiin asteikolla 0–10, keskiarvo (keskihajonta)	n
Kaikki	8,92 (1,65)	1443	7,61 (2,31)	1493
Liian paljon	4,99 (3,30)	65	4,19 (3,23)	67
Sopivasti	9,09 (1,28)	863	7,99 (1,89)	888
Liian vähän	9,17 (1,16)	435	7,56 (2,31)	454
Ei osaa sanoa	8,97 (1,41)	79	6,54 (2,89)	84
F-testi	178,287		71,546	
p-arvo	p<0.001		p<0.001	
eta ²	0.521		0.355	

Lähde: Presidentinvaalit 2024 -kyselytutkimusaineisto (Kujanen & Raunio 2025).

Lisäksi Niinistölle korkeimman arvosanan antaneet tai täysin presidenttiin luottavat myös toivovat vahvaa presidenttiä: Niinistölle täyden arvosanan antaneista (n=660) jopa 31,8 prosenttia katsoi, että presidentillä on liian vähän valtaa, ja presidenttiin eniten luottavista (n=244) 35,7 prosenttia. Selvä enemmistö näistäkin vastaajista kuitenkin katsoo, että presidentillä on sopivasti valtaa, mikä yhdistettynä presidentin korkeaan suosioon viestii siitä, että presidentin toiminnan katsotaan olevan ainakin jossain määrin linjassa hänen valtaoikeuksiensa kanssa.

Lopuksi eroja presidenttiin yleisesti kohdistuvan luottamuksen ja Niinistön henkilökohtaisen suosion välillä tarkastellaan vastaajaryhmittäin iän, sukupuolen, koulutuksen ja puoluekannan mukaan (taulukko 8.3). Luottamusta presidenttiin ja mielipidettä Niinistön onnistumisesta tehtävässään tarkastellaan ensin vastaaja-

ryhmäkohtaisesti keskiarvona asteikolla 0–10 ja Niinistöön liittyen erikseen arvostanan 10 osalta, sillä tämä joukko erottui selvästi muista (vrt. kuvio 8.6). Vastaajaryhmäkohtaiset kokonaishavaintomäärät on koottu viereisiin sarakkeisiin.

Taulukko 8.3 Luottamus presidenttiin ja tyytyväisyys Sauli Niinistöön sukupuolen, iän, koulutuksen ja puoluekannan mukaan (%).

	Yleinen luottamus presidenttiin, keskiarvo asteikolla 0–10	n	Tyytyväisyys Niinistöön, keskiarvo asteikolla 0–10	n	Tyytyväisyys Niinistöön, arvostana 10 (%)
Nainen 18–34	6,9	195	8,8	192	39,6
Nainen 35–49	7,2	150	8,6	145	46,2
Nainen 50–64	8,0	191	9,3	176	58,0
Nainen 65–79	7,7	187	9,1	178	53,1
Nainen 80–	8,3	52	9,4	47	66,0
Mies 18–34	7,8	189	9,0	189	41,6
Mies 35–49	7,6	166	8,8	166	42,2
Mies 50–64	7,5	182	8,8	177	39,8
Mies 65–79	7,9	147	8,8	135	39,6
Mies 80–	7,6	54	9,1	42	43,9
Ei ammatillista koulutusta	7,3	296	8,9	284	57,2
Ammattikoulu	7,3	380	8,9	362	45,9
Keskiaste	8,0	405	9,2	384	48,7
AMK	7,6	173	9,1	172	39,0
Yliopisto	8,2	209	8,9	205	35,3
KOK	9,0	178	9,5	178	60,7
PS	7,2	251	9,0	251	43,4
SDP	8,1	213	9,0	213	41,8
KESK	8,4	87	9,3	87	55,2
VIHR	7,9	84	8,7	84	20,2
VAS	7,0	110	8,5	111	31,5
RKP	7,0	51	9,4	54	59,3
KD	6,4	36	8,6	37	37,8
LIIK	5,6	15	7,3	15	20,0
Kaikki	7,6	1513	8,9	1521	45,8

Lähde: Presidentinvaalit 2024 -kyselytutkimusaineisto (Kujanen & Raunio 2025).

Keskiarvovertailusta käy ilmi, että presidenttiin luotetaan ja hänen toimiaan arvioidaan positiivisesti laajasti eri väestöryhmissä ja arvostana on hyvin korkea myös kaikkien puolueiden kannattajien keskuudessa, vaikkakin kokoomuksen äänestäjät antoivat puolueista selvästi parhaat keskiarvot (luottamus 9,0; henkilökohtainen suosio 9,5). Miesten välillä ei ole ikäryhmittäin juuri eroja kummassakaan kysymyksessä, mutta naiset ikäluokissa 50–64, 65–79 ja yli 80-vuotiaat luottivat presidenttiin ja arvioivat Niinistön toimintaa hieman positiivisemmin kuin nuoremmat naiset. Tämä ilmenee myös niiden osalta, jotka antoivat Niinistölle korkeimman arvostanan. Ero erityisesti vanhempien miesten ja vanhempien naisten välillä on selkeä. Koulutuksen osalta perusasteen, toisen asteen ja alimman korkea-asteen suorittaneet ovat

selkeästi myönteisempiä kuin ammattikorkeakoulun tai yliopiston käyneet, vaikka tämäkin ero ilmenee vain korkeimman arvosanan antaneiden joukossa. Ero esimerkiksi alimman ja ylimmän koulutustason välillä on yli 20 prosenttiyksikköä. Lisäksi huomattavan suuri osuus, 55–60 prosenttia kokoomuksen, keskustan ja RKP:n äänestäjistä antoi Niinistölle arvosanan 10, kun taas vihreiden ja vasemmistoliiton äänestäjistä vain 20–30 prosenttia. Vastaava luku SDP:n ja perussuomalaisten äänestäjien kohdalla oli reilu 40 prosenttia. Havaintomäärät kristillisdemokraattien ja Liike Nyt:in äänestäjien osalta olivat liian pieniä luotettavaan vertailuun.

Tämän osion tulokset viestivät odotetusti sitä, että presidenttiin kohdistuva kansalaismielipide heijastelee sekä presidentti-instituutioon kohdistuvaa yleistä luottamusta että näkemyksiä istuvasta presidentistä. Samalla Sauli Niinistön henkilökohtainen suosio oli instituutiota suurempi, sillä vastaajat olivat varmempia Niinistön onnistumisesta tehtävässään kuin luottamuksen tunteesta presidenttiä kohtaan yleisesti, vaikka sekin oli muita poliittisia instituutioita selvästi korkeammalla tasolla. Presidenttiin kohdistuva korkea tuki ei kuitenkaan analyysin perusteella ole ”sokeaa luottamusta”, sillä presidenttiin erityisen myönteisesti suhtautuvilla oli sekä hyvä tietämystaso presidentin muodollisista valtaoikeuksista että toive niiden vahvistamisesta. Voidaan siis olettaa, että äänestäjät ainakin jossain määrin hyödyntävät tietämystään presidentin valta-asemasta punnitessaan luottamustaan presidenttiin tai mielipidettään istuvan presidentin suoriutumisesta tehtävässään. Vastaajien ikään, sukupuoleen ja koulutukseen liittyvien mallistusten erojen lisäksi presidenttiin kohdistuvaan mielipiteeseen heijastuivat myös puolueideologiset jakolinjat, erityisesti kokoomuslaisten sympatiat Niinistö kohtaan.

Lopuksi: miksi presidentin korkeasta suosiosta pitäisi välittää?

Demokratian ja poliittisen järjestelmän toimivuuden kannalta on tärkeää, että yhteiskunnan vaikutusvaltaisimmissa tehtävissä oleviin poliittisiin toimijoihin kohdistuvaa julkista mielipidettä mitataan ja seurataan vaalien välillä. Vaikka Suomen presidentin valtaoikeudet ovat varsin rajatut, mahdollistaa presidentin korkea julkinen profiili muodollisia valtaoikeuksia laajemman vaikutusvallan (ks. myös luku 7). Samalla perustuslaki tarjoaa presidentille vahvan suojan, eli häntä ei voi erottaa esimerkiksi eduskunnan epäluottamusäänestyksellä. Siksi onkin tärkeää, että kansalaismielipidettä monitoroidaan myös presidentin julkisen toiminnan osalta. Tällä on yleisesti merkitystä, mikäli ajatellaan, että poliittiset toimijat seuraavat julkisen mielipiteen kehittymistä ja sillä on vaikutusta heidän vallankäytölleen.

Kansalaismielipiteen vaihtelu on yleisesti hyvä asia ja kertoo kansalaisten seuraavan ja arvioivan valtaapitävien toimia ja poliittisessa ympäristössä tapahtuvia muutoksia. Kuten tämä luku osoitti, suhtautuminen esimerkiksi hallitukseen saattaa vaihdella merkittävästikin hallituksesta toiseen ja reaktiona niiden poliittisiin toimenpiteisiin. Samalla presidentin suosio on säilynyt hyvin vakaana ja korkealla tasolla istuvasta presidentistä riippumatta. Tämä on selitettävissä osittain sillä,

että presidentti ei ole vastuussa mielipiteitä jakavista poliittisista päätöksistä, kuten talouspoliittista uudistuksista. Kansalaiset eivät siis aseta presidenttiä poliittiseen vastuuseen eivätkä pidä presidenttiä tilivelvollisena, kuten ei perustuslakikaan, vaan julkinen paine kohdistuu presidentin sijaan pääministeriin ja hallitukseen.¹²

Perustuslain näkökulmasta on siis ymmärrettävää, että presidentti säästyy kovimmalta julkiselta kritiikiltä. Korkeat suosioluvut saattavat kuitenkin hyödyttää presidenttiä poliittisesti ja antaa "vipuvartta" (eng. *leverage*) suhteessa muihin poliittisiin toimijoihin. Tilanne on presidentin kannalta erityisen edullinen, mikäli hallitus on selvästi epäsuositumpi. Esimerkiksi Yhdysvalloissa presidentin suosio on myötävaikuttanut hänen vaikutusvaltaansa kongressissa, ja presidentin suosioluville annetaan muutenkin maan poliittisessa keskustelussa huomattavasti painoarvoa (Ponder 2018). Toisaalta myös niissä valtioissa, joissa presidentillä ei ole vahvoja perustuslakiin kirjattuja valtaoikeuksia, presidentin korkeilla suosioluville on merkitystä. Ne saattavat esimerkiksi kannustaa presidenttejä ylittämään muodolliset valtaoikeutensa ja hyödyntämään epämuodollisia vallankäytön keinoja vaikuttaakseen julkiseen mielipiteeseen tai hallituksen politiikkaan (Raunio & Sedelius 2020; Grimaldi 2023). Esimerkiksi Keski- ja Itä-Euroopan puolipresidentiaalisissa maissa presidentit ovat haastaneet hallituksen politiikkaa ja ajautuneet konflikteihin pääministerien kanssa (Sedelius & Ekman 2010; Sedelius & Mahstaler 2013).

Presidentin suosioluville on siis potentiaalisesti suurtakin merkitystä. Korkeaa kansansuosiota nauttivalle presidentille saatetaan antaa esimerkiksi poliittisesti enemmän liikkumatilaa ja presidentin kantojen kanssa ristiriidassa olevia näkemyksiä saatetaan hillitellä sen pelossa, että joutuu itse kritiikin kohteeksi. Tämä luonnollisesti vahvistaa presidentin julkista asemaa suhteessa pääministeriin ja hallitukseen. Toisaalta myös presidentti saattaa varoa pääministerin ja hallituksen suoraa haastamista, jos se ei ole hänen julkiselle profiililleen edullista. Tällöin presidentti saattaa keskittyä toiminnassaan tiukkarajaisesti toimivaltuuksiensa piirissä oleviin asioihin sekä esimerkiksi kansallista yhtenäisyyttä korostaviin teemoihin (Kujanen, Koskimaa & Raunio 2023). Suomessa presidentin ja pääministerin väliset julkiset konfliktit ovatkin olleet hyvin maltillisia ja yhteisjohtajuus nimensä mukaisesti yhteistyöhön pyrkivää.

Presidentin ja presidentti-instituution suosion lisäksi tässä luvussa tarkasteltiin Sauli Niinistön henkilökohtaista kansansuosiota. Tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että Niinistö oli suosittu presidentti koko kansan keskuudessa. Kuitenkin korkeakoulutetut ja poliittisesti vasemmalle kallellaan olevat vastaajat antoivat hieman pienemmällä todennäköisyydellä Niinistölle korkeimman arvosanan. Presidentin puoluetusta korostui sekä yleisessä luottamuksessa presidenttiin että Niinistön henkilökohtaisessa suosiossa.

Analyysin perusteella istuvan (tässä tapauksessa jo väistyneen) presidentin suosio oli instituutiotaan korkeampi. Niinistön henkilökohtaiselle suosiolle on kuitenkin

¹² Samalla on huomioitava, ettei hallituksenkaan epäsuosio kerro aina pääministerin tai hallituksen epäonnistumisesta tehtävässään. Tyytymättömyys hallitukseen saattaa heijastella yhteiskunnan ilmapiiriä yleisemmin tai perustua hallituspuolueita tai niiden johtajia koskeviin mielikuviin.

kin vaikea osoittaa mitään yhtä selitystekijää. Niinistö oli tunnettu ja suosittu hahmo Suomen politiikassa jo pitkään ennen presidenttiyyttään. Niinistö hävisi vuoden 2006 presidentinvaaleissa täpärästi Tarja Haloselle toisella kierroksella, mutta vuoden 2012 vaaleissa hän oli mielipidemittausten kärjessä läpi kampanja-ajan ja voitti Pekka Haaviston selvin numeroin toisella kierroksella. Vuoden 2018 vaaleissa Niinistö oli entistä suositumpi ja saavutti selvän äänenemmistön jo vaalin ensimmäisellä kierroksella. Vaaleissa näkyi aiemmin mainitun istuvan presidentin nauttiman etulyöntiaseman (eng. *incumbency advantage*) lisäksi selvä voittajan vankkurit -ilmiö (eng. *bandwagon*), jossa äänestäjät ryhmittyvät ehdokaskannatusmittauksista nousevan kärkiehdokkaan taakse (ks. myös luku 4).

Niinistön sukupolvirajat ylittänyttä suosiota on pyritty ymmärtämään myös hänen persoonansa kautta. Esimerkiksi Rahkonen (2012, 272) vertasi Niinistöä ja Mauno Koivistoa vuoden 2012 vaalien jälkeen seuraavasti: ”Niin vuonna 1982 kuin 2012 gallupit ja vaalit vei selvin numeroin hieman jäyhältä vaikuttava ja matalaa profiilia pitävä varsinaissuomalainen mies. Koivisto ja Niinistö valittiin presidenteiksi, koska me suomalaiset olemme sellaisia kuin he. Tyypillinen suomalainen on jäyhä, eikä halua pitää itsestään kovin suurta meteliä.” Toisaalta Niinistön ulosantia on kritisoitu liian epäselväksi ja ”kryptiseksi”, ja julkisten esiintymisten, kuten haastatteluiden ja uudenvuodenpuheiden jälkeen on usein kysytty, *mitä presidentti oikein tarkoittaa?* Arvoituksellisempi retoriikka suodaan kenties presidentille helpommin kuin pääministerille.

Osa Niinistön suosiosta saattaa siis hyvinkin selittyä hänen persoonallaan ja johtamistyyllillään, joka ”kryptisyydessäänkin” vaikuttaisi vedonneen suomalaisiin. Osa suosiosta taas on väistämättä yhteydessä presidentti-instituutioon yleisesti liitettyihin mielikuviin ja presidenttiin kohdistuvaan korkeaan luottamukseen (vaikkakaan analyysi ei antanut viitteitä presidentin kohdalla potentiaalisesta ”sokeasta luottamuksesta”). Suomessa on myös korostunut ajatus presidentistä rauhan ja kansallisen turvallisuuden ’takeajana’, esimerkiksi suhteessa Venäjään, mikä osaltaan selittää suomalaisten poikkeuksellisen vahvaa tukea presidentille.

Lisäksi poliittisen ympäristön muutokset muokkaavat presidenttiin kohdistuvaa yleistä mielipidettä, liittymättä presidenttiin henkilönä, vaikka niitä onkin vaikea havainnoida Suomen presidenttien tasaista suosiokäyrää tulkitsemalla. Vertailevissa tutkimuksissa havaitut tekijät talouden tilanteesta presidenttikauden aikana luonnollisesti tapahtuviin suosion muutoksiin eivät ole juurikaan vaikuttaneet Suomen presidentin suosioon. Verrattuna esimerkiksi Ranskan toimivaltuuksiltaan vahvojen presidenttien suosion kehitykseen toimikauden alun ”kuherruskuukausista” kauden loppua kohti hiipuviin kannatuslukemiin, Niinistön suosioluvut näyttäytyivät päinvastaisilta ja hänen suosionsa pelkästään kasvoi 12 vuoden aikana. Suomen kontekstissa vaikuttaa siltä, että ”hallitsemisen hinnan” sijaan kulloiseenkin presidenttiin ja hänen johtajuuteensa totutaan ajan myötä, mikä selittää suosion nousujohteista kehitystä.

Istuvan presidentin suosio heijastui myös vaalikeskusteluihin (ks. luku 1). Vuoden 2024 presidentinvaaleissa ehdokkaat eivät ottaneet juurikaan etäisyyttä Niinis-

tön johtamistyyliin – miksi haastaa linjaa, jonka yli 90 prosenttia suomalaisista hyväksyy? Julkisen mielipiteen merkityksestä kertoo myös se, että ehdokkaat korostivat presidentin vahvaa roolia ulkopolitiikassa, ymmärtäen kansan mielipiteen suosivan valtaoikeuksiltaan vahvaa presidenttiä. On toki mahdollista, että ehdokkaat olisivat kansalaismielipiteestä huolimatta muutenkin kehuneet Niinistön linjaa ja korostaneet presidentin vahvaa roolia ulkopolitiikassa, mutta julkisen mielipiteen valossa olisi ollut epävarmempi taktiikka korostaa liikaa parlamentarismia presidentin valan kustannuksella.

Kansalaisten osoittama tuki presidentille ei itsessään ole mikään ongelma. Korkeat suosioluvut saattavat kuitenkin johtaa presidentin ylikorostuneeseen profiiliin ja siten vääristää presidentin vaikutusvaltaa. Tämä taas vaikuttaa siihen, millä tavalla kansalaiset arvioivat presidentin toimia, miten muut poliitikot pääministeri mukaan lukien kohtelevat presidenttiä ja miten presidentti tulkitsee omaa rooliaan. Presidentin vallankäyttöä kriittisesti tarkastelevien näkemysten puute julkisessa keskustelussa korostaa presidentin suosiollista asemaa entisestään. Tämä yhdistettynä julkiseen mielipiteeseen presidentin valta-aseman kasvattamisen puolesta taas selittää osaltaan sitä, miksi presidentin suosio pysyy korkealla tasolla.

Lähteet

- Aguiar-Conraria, L., Fernandes, B. & Magalhães, P.C. (2023). The Economy and Executive Approval in a Semi-Presidential Regime: The Case of Portugal. Teoksessa Hellwig, T. & Singer, M. (toim.): *Economics and Politics Revisited: Executive Approval and the New Calculus of Support*. Oxford: Oxford University Press, 108–130. <https://doi.org/10.1093/oso/9780192871664.001.0001>
- Berlemann, M. & Enkelmann, S. (2014). The economic determinants of U.S. presidential approval: A survey. *European Journal of Political Economy* (36), 41–54. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2029449>
- Borg, S. & Koljonen, K. (2020). *Käyttöliittymä vaaleihin: Tutkimus vaalikoneista kansalaisten, ehdokkaiden ja journalismin näkökulmista*. Tampere: Tampere University Press. <https://doi.org/10.61201/tup.738>
- Carlin, R.E. & Singh, S.P. (2015). Executive Power and Economic Accountability. *The Journal of politics* 77(4), 1031–1044. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2428977>
- Carlin, R.E., Hartlyn, J., Hellwig, T., Love, G.J., Martinez-Gallardo, C. & Singer, M.M. (2019). Executive Approval Database 2.0. Saatavilla: <http://www.executiveapproval.org/>, katsottu 1.2.2023.
- Carlos, J. (2012). The 2011 Portuguese Presidential Elections: Incumbency Advantage in Semi-presidentialism?. *South European Society and Politics* 17(2), 239–260. <https://doi.org/10.1080/13608746.2011.624688>
- Conley, R. (2006) From Elysian Fields to the Guillotine? The Dynamics of Presidential and Prime ministerial Approval in Fifth Republic France. *Comparative Political Studies* 39(5), 570–598. <https://doi.org/10.1177/0010414005276313>
- Duvold, K. & Sedelius, T. (2022). Presidents between national unity and ethnic divisions: public trust across the Baltic states. *Journal of Baltic studies* 54(2), 1–22. <https://doi.org/10.1080/01629778.2022.2064523>
- Easton, D. (1965). *A Systems Analysis of Political Life*. New York: John Wiley.
- Easton, D. (1975). A Re-Assessment of the Concept of Political Support. *British Journal of Political Science* 5(4), 435–457. <https://doi.org/10.1017/s0007123400008309>
- Elgie, R. (2018). *Political Leadership. A Pragmatic Institutional Approach*. London: Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/978-1-137-34622-3>
- Donovan, K.M, Kellstedt, P.M., Key, E.M. & Lebo, M.J. (2023). Weakened Ties: The Economy and Presidential Approval in the Twenty-First-Century United States. Teoksessa Hellwig, T. & Singer, M. (toim.) *Economics and Politics Revisited: Executive Approval and the New Calculus of Support*. Oxford: Oxford University Press, 305–326. <https://doi.org/10.1093/oso/9780192871664.001.0001>
- Goodhart, C.A.E. & Bhansali, R.J. (1970). Political Economy. *Political Studies* (18), 43–106.
- Grimaldi, S. (2023). *The Informal Powers of Western European Presidents: A Way Out of Weakness*. Cham: Springer International Publishing AG. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-33330-9>

- Grossman, E. & Guinaudeau, I. (2023). The Cost of Ruling above Everything Else: Explaining Presidential Popularity in France. Teoksessa Hellwig, T. & Singer, M. (toim.) *Economics and Politics Revisited: Executive Approval and the New Calculus of Support*. Oxford: Oxford University Press, 80–107. <https://doi.org/10.1093/oso/9780192871664.001.0001>
- Hallberg, P., Martikainen, T., Nousiainen, J. & Tiikkainen, P. (2009). Presidentin valta: hallitsijanvallan ja parlamentarismin välinen jännite Suomessa 1919–2009. Helsinki: WSOY.
- Hellwig, T. & Samuels, D. (2008). Electoral Accountability and the Variety of Democratic Regimes. *British Journal of Political Science* 38(1), 65–90. <https://doi.org/10.1017/S0007123408000045>
- Hellwig, T. & Singer, M. (2023). *Economics and Politics Revisited: Executive Approval and the New Calculus of Support*. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780192871664.001.0001>
- HS (18.10.2000). Halosen suosio noussut kesästä. Saatavissa: <https://www.hs.fi/suomi/art-2000003920041.html>, luettu 3.10.2024.
- HS (28.6.2003). Halosen suosio uuteen huippuun. Saatavissa: <https://www.hs.fi/suomi/art-2000004150060.html>, luettu 4.9.2024.
- HS (3.7.2016). Presidentti Sauli Niinistö nauttii huippusuosiota – huonon arvosanan antaa vain yksi prosentti suomalaisista. Saatavissa: <https://www.hs.fi/suomi/art-2000002908992.html>, luettu 4.9.2024.
- HS (3.7.2024). Tyytymättömyys pääministeri Orpoon ja hallitukseen on lisääntynyt. Saatavissa: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010532072.html>, luettu 28.8.2024.
- HS (7.7.2022). Suomalaisten arviot hallituksen onnistumisesta parantuneet huomattavasti kevään aikana – Presidentti Niinistön kannatus huippulukemissa. Saatavissa: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000008923773.html>, luettu 4.9.2024.
- HS (27.12.2022). Marinin hallitus sai tähänastisista huonoimman arvosanansa – Silti lähes puolet suomalaisista kiittelee hallitusta. Saatavissa: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009287274.html>, luettu 7.10.2024.
- HS (31.12.2023). Noin kolmasosa suomalaisista on tyytyväisiä hallitukseen ja pääministeri Orpoon. Saatavilla: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010085555.html>, luettu 4.9.2024.
- Jalali, C. (2012). The 2011 Portuguese Presidential Elections: Incumbency Advantage in Semi-presidentialism? *South European society & politics* 17(2), 239–260. <https://doi.org/10.1080/13608746.2011.624688>
- Kizilova, K. & Norris, P. (2023). “Rally around the flag” effects in the Russian–Ukrainian war. *European Political Science* 23, 234–250. <https://doi.org/10.1057/s41304-023-00450-9>
- Kujanen, M., Koskimaa, V., & Raunio, T. (2025). Confrontational or ‘Statespersonlike’ Style? Examining Finnish and French Presidents’ Public Speeches and Messages, 2000–2020. *Political Studies Review*, 23(1), 14–32. <https://doi.org/10.1177/14789299231188605>
- Kujanen, M. (2024a). Popularity and powers: comparing public opinion on presidents in semi-presidential and presidential regimes. *European Political Science Review* 16(2), 225–241. <https://doi.org/10.1017/s1755773923000280>

- Kujanen, M. (2024b). Intra-executive dynamics and presidential popularity in semi-presidential regimes. *Political Studies*, *o(o)*, 1–20. <https://doi.org/10.1177/00323217241275305>
- Kujanen, M. (2024c). Trust in president – a different case? Individual-level patterns of trust in political executives in Central and Eastern Europe. *East European Politics* *o(o)*, 1–21. <https://doi.org/10.1080/21599165.2024.2369983>
- Kujanen, M. & Raunio, T. (Tampereen yliopisto) (2025). Presidentinvaalit 2024 [data]. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. DOI: <https://doi.org/10.60686/t-fsd4019>; URN: <https://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD4019>
- Lafay, J. (1985). Political change and stability of the popularity function: The French general election of 1981. Teoksessa Heinz, E. & Lewis-Beck, M. (toim.) *Economic Conditions and Electoral Outcomes: The U.S. and Western Europe*. New York: Agathon, 78–97.
- Lewis-Beck, M.S. & Stegmaier, M. (2013). The VP-function revisited: a survey of the literature on vote and popularity functions after over 40 years. *Public Choice* *157*(3/4), 367–385. <https://doi.org/10.1007/s11127-013-0086-6>
- Mayhew, D.R. (2008). Incumbency advantage in U.S. presidential elections: the historical record. *Political Science Quarterly* *123*, 201–228. <https://doi.org/10.1002/j.1538-165x.2008.tb00622.x>
- Metelinen, S. (2021). EVA Analyysi: Kansakunnan kivijalka. Saatavissa: <https://www.eva.fi/blog/2021/06/08/pandemiassakin-suomalainen-luottaa-presidenttiin-poliisiin-ja-puolustusvoimiin/>, luettu 2.10.2024.
- Mishler, W. & Rose, R. (1997). Trust, Distrust and Skepticism: Popular Evaluations of Civil and Political Institutions in Post-Communist Societies. *The Journal of Politics* *59*(2), 418–451. <https://doi.org/10.2307/2998171>
- Mueller, J.E. (1970). Presidential Popularity from Truman to Johnson. *The American Political Science Review* *64*(1), 18–34. <https://doi.org/10.2307/1955610>
- Mueller, J.E. (1973). *War, Presidents and Public Opinion*. New York: John Wiley & Sons.
- Nannestad, P. & Paldam, M. (1994). The VP-Function: A Survey of the Literature on Vote and Popularity Functions After 25 Years. *Public Choice* *79*(3/4), 314–245. <https://doi.org/10.1007/bf01047771>
- Norris, P. (1999). *Critical Citizens Global Support for Democratic Government*. Oxford: Oxford University Press.
- Norris, P. (2011). *Democratic Deficit: Critical Citizens Revisited*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/cb09780511973383>
- Ostrom, C.W., Kraitzman, A.P., Newman, B. & Abramson, P.R. (2018). Terror, War, and the Economy in George W. Bush's Approval Ratings: The Importance of Salience in Presidential Approval. *Presidential Studies Quarterly* *48*(2), 318–341. <https://doi.org/10.1111/psq.12415>
- Ponder, D.E. (2018). *Presidential leverage: presidents, approval, and the American state*. Sanford, California: Stanford University Press. <https://doi.org/10.1515/9781503604070>
- Powell, G.B. & Whitten, G.D. (1993). A Cross-National Analysis of Economic Voting: Taking Account of the Political Context. *American journal of political science* *37*(2), 391–414. <https://doi.org/10.2307/2111378>

- Przeworski, A., Stokes, S.C. & Manin, B. (1999). *Democracy, accountability, and representation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rahkonen, J. (2012). Suurten ikäluokkien presidentti? Niinistö-ilmiön voimakkuus eri sukupolvissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 77(3), 265–273.
- Raunio, T. & Sedelius, T. (2020). *Semi-Presidential Policy-Making in Europe: Executive Coordination and Political Leadership*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-16431-7>
- Samuels, D. & Hellwig, T. (2010). Elections and Accountability for the Economy: A Conceptual and Empirical Reassessment. *Journal of elections, public opinion and parties* 20(4), 393–419. <https://doi.org/10.1080/17457289.2010.490723>
- Sedelius, T. & Ekman, J. (2010). Intra-executive Conflict and Cabinet Instability: Effects of Semi-presidentialism in Central and Eastern Europe. *Government and opposition* 45(4), 505–530. <https://doi.org/10.1111/j.1477-7053.2010.01325.x>
- Sedelius, T. & Mashtaler, O. (2013). Two Decades of Semi-Presidentialism: Issues of Intra-Executive Conflict in Central and Eastern Europe 1991–2011. *East European Politics* 29(2), 109–134. <https://doi.org/10.1080/21599165.2012.748662>
- Suhonen, P. (2006). *Mielipidetutkimukset ja yhteiskunta*. Tampere: Tampere University Press.
- Sänkiahho, R. (1983). *Kun kansa valitsi Koiviston*. Tampere: Lehtimiehet.
- Tavits, M. (2009). *Presidents with Prime Ministers: Do Direct Elections Matter?* Oxford: Oxford University Press.
- Tiihonen, S. (2013). Presidentti johtaa – suomalaisen valtiojohtamisen pitkä linja. Teoksessa Tiihonen, S., Pohls, M., Korppi-Tommola, J. & Kekkonen, J. (toim.) *Presidentti johtaa – suomalaisen valtiojohtamisen pitkä linja*. Helsinki: Siltala, 13–34.
- Turgeon M, Bélanger, E. & Nadeau, R. (2015). French popularity functions: Different measures, different determinants? *French Politics* 13(3), 266–286. <https://doi.org/10.1057/fp.2015.13>
- Turgeon, M. & Bélanger, E. (2017). Institutions and attribution of responsibility outside the electoral context: a look at French semi-presidentialism. *European Political Science Review* 9(2), 209–231. <https://doi.org/10.1017/s1755773915000351>